

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü¹

Deniz YÜCEL

pd.denizyucel@gmail.com

0000-0001-9984-5334

Erdiñ ÖZTÜRK

erdincerdinc@hotmail.com

0000-0003-1553-2619

Öz

Evli çiftlerde, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile eş desteği ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmanın birinci amacını; çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide eş desteğinin aracı rolünün değerlendirilmesi ise ikinci amacını oluşturmaktadır. Araştırma, Kasım 2019-Şubat 2020 arasında İstanbul ilinde yaşayan evli çiftler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan 194 evli çiftin bildirimleri; Kişisel Bilgi Formu (KBF), Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ-28), Eş Desteği Ölçeği (EDÖ) ve Travma Sonrası Büyüme Envanteri (TSBE) ile alınmıştır. Katılımcıların, %77.5'inin birden fazla çocukluk çağı ruhsal travmasına maruz kaldıkları ve duygusal ihmalin (%78.9) en fazla bildirilen travma olduğu tespit edilmiştir. Çocukluk çağı ruhsal travması olmayan katılımcıların daha fazla; duygusal destek, takdir etme desteği, sosyal ilgi desteği ve eş desteği aldıkları belirlenmiştir. Eşlerinden destek alan katılımcıların, daha fazla travma sonrası büyüme bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, çocukluk çağı ruhsal travmaları bildiren evli çiftlerde eş desteğinin, travma sonrası büyümenin önemli bir prediktörü olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları, Eş Desteği, Travma Sonrası Büyüme, Psikotraumatoji

The Mediator Role of Spouse Support in The Relationship Between Childhood Trauma and Posttraumatic Growth in Married Couples

Abstract

The main objective of the study is to examine the relationship between childhood trauma, spouse support and posttraumatic growth in married couples. The second aim of the study is to evaluate the mediating role of spouse support in the relationship between childhood trauma and posttraumatic growth. The research was

¹Bu makale, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nda tamamlanmış olan "Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile Eş Desteği ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı yayınlanmamış yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdiñ ÖZTÜRK

conducted with married couples living in Istanbul in November 2019-February 2020. The notifications of 194 married couples participating in the study were obtained using the Personal Information Form, Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28), Spouse Support Scale (SSS) and Post Traumatic Growth Inventory (PTGI). It was determined that %77.5 of the participants were exposed to more than one childhood trauma, and emotional neglect (%78.9) was the most reported trauma. It was determined that the participants without childhood trauma received more emotional support, appraisal support, social care and spousal support than the participants who had childhood traumas. It was stated that participants who received support from their spouses reported more posttraumatic growth. This study showed that spouse support is an important predictor of posttraumatic growth in married couples who report childhood trauma.

Key Words: Childhood Trauma, Spouse Support, Posttraumatic Growth, Psychotraumatology

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü

Giriş

Erken dönem çocukluk çağı ruhsal travmaları ile şiddet odaklı yanlış çocuk yetiştirme stillerinin, yetişkin bireylerdeki uzun dönemli ruhsal etkilerinin ve psikopatolojik dinamiklerinin incelenmesi psikiyatri, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, klinik psikoloji ve adli psikoloji disiplinlerinin temel çalışma alanlarını oluşturmaktadır. Psikotravmatoloji kapsamında gerçekleştirilen bu çalışma, temel olarak evli çiftlerde hem çocukluk çağı ruhsal travmaları ile eş desteği ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelenmesi hem de çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide eş desteğinin aracılık rolünün belirlenmesi üzerine yapılandırılmıştır. Psikolojik travma çalışmaları olarak ifade edilen psikotravmatoloji disiplini araştırmalarında; özellikle olumsuz durum ve/veya olaylara, travmaların tedavilerine ve önleme politikalarına odaklanılmaktadır (Öztürk vd., 2021). Kronik çocukluk çağı ruhsal travmaları genel olarak süreç içerisinde gelişen, mobil seyir izleyen ve uzunlamasına psikopatolojik sonuçları olan psikotoplumsal bir dinamiği temsil etmektedir. Bu dinamik, yetişkin bireylerin aile, iş ve sosyal yaşamlarındaki işlevselliği bozabilmekte ve onların kendi psikolojik yapıları kadar evlilik ilişkileri ile onların çocuklarına olan davranış stillerini de belirleyebilmektedir (Şar ve Öztürk, 2006; Öztürk, 2020a).

Evlilik, eşler arasında süreklilik arz eden yaşam ortaklığının kurulması ile sosyal ve psikolojik etkileşimin sağlandığı bir uzlaşma birliği olarak tanımlanmaktadır (Gürpınar, 2013). Aile ise, çocuğun ilk andan itibaren yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli bakım ve desteğin kendisine sunulduğu sosyal bir ortamdır (Özmen, 2004). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri içerisinde ortaya çıkabilen çocukluk çağı ruhsal travmaları, bireyde hem psikopatolojilerin gelişmesine hem de majör nitelikteki iletişim sorunlarına yol açabilecek düzeyde işlevselliğin bozulmasına sebep olabilmektedir (Öztürk, 2020a; Briere ve Scott, 2016). Dolayısıyla aile içinde ihmal ve/veya istismar yaşayan çocuk ve gençlerin vulnerabl (*savunmasız ve kolay incinebilir*) olma ihtimali çok daha yüksektir ve bu olumsuz yaşam olayları, bireylerin ruhsal bütünlüğünde kesintilere yol açarak dışarıdan gelen travmaların daha majör ve kalıcı psikopatolojik etkiler yaratmasına neden olmaktadır (Öztürk, 2017).

Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları

Uyumsal bir süreci uyumsuz bir sürece dönüştüren tehdit edici bir deneyim olarak ifade edilebilen travma, sadece durumsal bir olgu olmayıp zamanla gelişen uzunlamasına bir psikotoplumsal süreçtir (Şar ve Öztürk, 2006; 2007). Çocukluk çağı ruhsal travmaları ise, çocuğun beklenmedik bir anda gelen korku ve ölüm tehdidi gibi tepkilerle karşı karşıya kaldığı, mental olarak çaresiz bırakan ve savunma sistemlerini geçici olarak fonksiyon dışı bıraktıran olumsuz yaşam deneyimleridir (Terr, 1991). Travmatik yaşantıların yaygın biçimlerinden biri olan çocuk istismarı ve ihmali, belirli oranda aile üyeleri, bacaklar veya tanıdık yetişkinler tarafından gerçekleştirilmektedir (Swenson ve Schaeffer, 2018). Fiziksel istismar, çocuğun ölümü de dahil olmak üzere fiziksel zarara neden olan ya da yaralanma riskini ortaya çıkaran (tekmelemek, sarsmak, ısırma gibi) eylemler; duygusal istismar, bir çocuğun değer ve refah duygusuna yönelik gerçekleştirilen aşağılayıcı veya tehdit edici davranışlar ve sözlü saldırılar; cinsel istismar, çocuğun cinsel saikle işlenen eylemlere maruz bırakılması; ihmal ise, çocuğun hem duygusal hem de fiziksel temel

Evlü Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdiñç ÖZTÜRK

ihtiyaçlarının karşılanmaması olarak tanımlanmaktadır (Kong ve Bernstein, 2009; Putnam, 2003; Perry vd., 2002; Moon vd., 2019; Gunnlaugsson ve Einarsdóttir, 2018). Önemli bir stres kaynağı olan çocukluk çağı ruhsal travmaları, bireylerin kişilerarası etkileşimlerini negatif yönde etkileyerek olumsuz tutum ve davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Conway ve Hutson, 2008).

Eş Desteği

Travmatik olaylar, ilişkilerde psikolojik hasara neden olsa da travma sonrasında başkalarından gelecek destekleyici bir tutum, bu olayların negatif doğallı etkilerini azaltabilmektedir. Travmatize insanların yakın çevrelerinden beklediği duygusal destek, olumsuz yaşam olaylarının proses edilmesinde önemli bir etken olabilmektedir. Bu destek ile temel güvenlik duygusu yeniden tesis edilince mağdur, hayata ve kendisine dair yeni bir pozitif bakış açısı geliştirebilmektedir (Herman, 2019). Özellikle eşten gelebilecek duygusal destek, yakın ilişkilerin onarılması ve travmanın negatif etkileriyle baş edilebilmesi süreçlerinde önemli bir mekanizma olarak işlev görebilmektedir. Bu açıdan en yakın ilişki dinamiklerinden biri olan evlilik, eşinden destek almanın temel bir gereklilik olduğu sosyal bir ağı işaret etmektedir (Lev-Wiesel ve Amir, 2003). Dolayısıyla şefkatli ve destekleyici bir eş, travmaların negatif etkilerinin daha hafif seyredilmesinde etkin rol oynayabilmekte ve travmatik bir olaydan sonra mağdur için ana destek kaynağı haline gelebilmektedir (Billette vd., 2008).

Evlü bireylerin eşlerinden algıladıkları destek; *duygusal destek* (bireyin sevilmesi, değerli olduğunun fark ettirilmesi, ilgi ve anlayış görmesi, korunması gibi duygusal ihtiyaçlarının karşılanması), *takdir etme desteği* (bireyin sorunlarının ve kusurlarının olduğu gibi kabul edilerek ona saygı duyulduğunun belirtilmesi, kişinin özgüvenini geliştirici yaklaşımda bulunulması, kendini değerli ve yeterli hissetmesinin sağlanması), *maddî yardım ve bilgi desteği* (bireyin maddî ihtiyaçlarının karşılanabilmesi, bakımı ve eğitimiyle ilgili somut yardımlar alabilmesi, kişinin yetersiz kaldığı durumlarda danışma ihtiyacının karşılanması, karar alma aşamasında doğru bilgi verilmesi ve önerilerde bulunulması) ve *sosyal ilgi desteği* (bireyin boş zamanlarında eğlenceli aktivelere katılmasına, rahatlamasına ve sosyal ilişkiler kurmasına fırsat sunulması, kişinin diğer destek sağlayıcı kişiler ile birlikte olmasına imkan verilmesi) olarak dört boyutta değerlendirilmektedir (Cohen ve Wills, 1985; Berkman vd., 2000).

Travma Sonrası Büyüme

Travmatik olaylar insanların yaşamlarında oldukça yaygındır, ancak bu olayların negatif ruhsal etkileri her bireyde benzer şekilde yaşantılanmamaktadır. Pozitif yönde bir değişime de neden olabilen travmatik yaşantılar, bireylerin ruhsal gelişimlerine uzun vadede destek olabilmektedir. Bu açıdan zorluk, ıstırap ve kayıp ile karşı karşıya kalan kişilerde olumlu psikolojik değişikliklerin olabileceği fikri de oldukça önemlidir (Tedeschi ve Calhoun, 1995; 1996). Beklenmedik bir krizden sonra, yaşantılanan olumlu değişiklikler *travma sonrası büyüme* terimi ile ifade edilmektedir (Tedeschi vd., 1998). Travma sonrası büyümenin gerçekleşebilmesi için travmatik olayın, bireyin ruh sağlığında *sismik bir krize* yol açması ve dünya görüşünü temelden sarsması gerekmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 1995; 2004; Calhoun ve Tedeschi, 1999). Bu eksende travma sonrası büyüme, olumsuz yaşam deneyimi sonrası koruyucu bir faktör olarak gelişebilmekte ve bireyin öznel yaşamını optimistik temelde yapılandırmasına zemin hazırlayabilmektedir (Öztürk, 2020; Taku vd., 2008). Dolayısıyla travmatik olayların, bireylerin aktüel hayatlarındaki işlevselliklerinde ve bütüncül algılama süreçlerinde bozulmalara neden olmasına rağmen, olumlu psikolojik değişimlerin ortaya çıkmasında da önemli bir faktör olabileceği göz ardı edilmemelidir (Öztürk, 2020a).

Travma sonrası büyüme, zorlu yaşam krizleriyle karakterize olarak ortaya çıkan ve büyük oranda uzun süreler boyunca etkisini gösteren olumlu değişimlerdir (Tedeschi ve Calhoun, 2004). Bu olumlu ruhsal değişimler; hayata dair minnettarlık, sahiplenme duygusu, diğer insanlarla önemli ilişkiler kurma, kişisel olarak güçlü hissetme, gelecek için yeni fırsatlar oluşturma ve ruhsal olarak gelişim gösterdiğine inanma ile karakterizedir. Travma sonrası büyümenin sonuçları; (1) *benlik algısındaki değişiklikler* (mağdurun kendine olan güveni sayesinde hissettiği çaresizlik ve gelecekteki olası zorluklarla baş edebilmesi); (2) *kişilerarası ilişkilerdeki değişiklikler* (duygularını ifade etme, merhamet ve diğer insanlarla ilişki bağlarını güçlendirme) ve (3) *yaşam felsefesindeki değişiklikler* (öncelikli hedefler ve yaşamın takdir edilmesi, varoluşsal temalar ve anlam duygusu, dinsel değişim ve bilgelik) olarak kendini göstermektedir (Tedeschi vd., 1998).

Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiye dair çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen; çocukluk çağı ruhsal travmaları, eş desteği ve travma sonrası büyüme arasındaki

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

İlişkiye yönelik literatür ise oldukça kısıtlıdır. Bu kapsamda çalışmanın temel amacı, evli çiftlerde çocukluk çağı ruhsal travma düzeyleri ile eş desteği ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi iken diğer bir amacı ise; çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide eş desteğinin aracılık rolünün araştırılmasıdır. Klinik ve adli psikoloji açısından bu araştırma, çocukluk çağı ruhsal travmaları, eş desteği ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiyi evli çiftlerde değerlendiren ilk çalışmadır.

Yöntem

Bu çalışma, Kasım 2019 ile Şubat 2020 arasında İstanbul ilinde yaşayan 194 evli çift ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkenleri olan çocukluk çağı ruhsal travmaları, travma sonrası büyüme ve eş desteğinin, demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evliliğe ilişkin veriler) göre hangi ölçüde farklılaştığını tespit etmek amacıyla korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Korelasyon türü ilişkiyi yansıtan ilişki tarama modeli, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2007). İlişkisel tarama modeli ekseninde, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkilerin araştırılması için korelasyon türü ilişki analizlere başvurulmuştur (Karasar, 2007). Veri toplama araçları, katılımcılar ile yüz yüze etkileşim sağlanarak uygulanmıştır.

Araştırma Grubu

İstanbul'da ikamet eden ve en az bir yıldır evli olan çiftler, çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, en az bir yıldır evli olan ve aydınlatılmış onamı alınan 203 evli çiftten oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Araştırmacılar (D.Y. ve E.Ö.) tarafından alanyazın bilgisi göz önünde bulundurularak oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, katılımcıların; cinsiyetleri, yaşları, eğitim ve çalışma durumları dahil demografik özellikleri ile evlilik süreleri, kaçınıcı evlilikleri olduğu, evlenme biçimleri ve çocuk sayısı gibi evliliklerine ilişkin veri sağlayan toplam 26 sorudan oluşmaktadır.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ-28)

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ-28), Bernstein, Fink, Handelsman ve Foote tarafından 1994 yılında gerçekleştirilen, kişilerin 18 yaşından önce deneyimledikleri istismarı ve ihmali ölçmek amacıyla oluşturulmuş geriye dönük, öz bildirim dayalı ve niceliksel bir ölçme aracıdır. Şar, Öztürk ve İkikardeş (2012) tarafından Türkçe'ye geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan bu ölçek, 5'li likert tipinde ve 28 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek; çocukluk çağı cinsel, duygusal ve fiziksel istismar ile duygusal ve fiziksel ihmal alt faktörlerinden oluşmaktadır. Alt ölçeklerin toplamı ile ölçekten alınacak toplam puan elde edilmektedir (Şar vd., 2012). Bu çalışma için CTQ-28'in Cronbach Alpha katsayısı .78 olarak hesaplanmıştır. Alt testlerin iç tutarlığına bakıldığında; duygusal istismar .75, fiziksel istismar .81, cinsel istismar .94, fiziksel ihmal .60 ve duygusal ihmal .79 olarak belirlenmiştir. Geçerliliği sınamak amacıyla yapılan faktör analizinin yeterliliğini test etmek üzere gerçekleştirilen analiz sonucunda KMO değeri 0.88 bulunmuş ve örneklemin yeterli olduğu görülmüştür. Ayrıca alt faktörlerin, toplam varyansın %58.16'sını açıkladığı tespit edilmiştir.

Eş Desteği Ölçeği (EDÖ)

Yıldırım tarafından geliştirilen Eş Desteği Ölçeği, 27 maddeden oluşan, 3'lü likert tipi (bana uygun, kısmen, bana uygun değil) bir veri toplama aracıdır. Ölçekte 3 tersine çevrilmiş (*reverse*) madde yer almaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 81 ve en düşük puan ise 27'dir. Ölçekten alınan puan arttıkça algılanan eş desteği de artmakta, azaldıkça algılanan eş desteği de azalmaktadır. EDÖ, duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği ve sosyal ilgi desteği olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır (Yıldırım, 2004). Bu çalışma için EDÖ Cronbach Alpha katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Alt faktörlerin Cronbach Alpha katsayıları; duygusal destek .90, maddi yardım ve bilgi desteği .63, takdir etme desteği .84

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

ve sosyal ilgi .73 olarak hesaplanmıştır. KMO değeri 0.95 bulunmuş ve örneklemin faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte alt faktörlerin, toplam varyansın %58'ini açıkladığı belirlenmiştir.

Travma Sonrası Büyüme Envanteri (TSBE)

Travma Sonrası Büyüme Envanteri, travma sonrası olumlu değişimleri ölçen psikometrik bir araçtır. Travma Sonrası Büyüme Envanteri (TSBE) Tedeschi ve Calhoun (1996) tarafından; Türkçe versiyonu ise Kağan, Güleç, Boysan ve Çavuş tarafından geliştirilmiştir. TSBE, 21 maddeyi içeren 6 puanlı likert tipi (0,1,2,3,4,5) bir ölçektir. Bu ölçek benlik algısında değişim, yaşam felsefesinde değişim ve ilişkilerde değişim olmak üzere üç alt faktörden oluşmaktadır (Kağan vd., 2012). Bu çalışma için TSBE'nin Cronbach Alpha katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Alt faktörlerin Cronbach Alpha katsayıları; benlik algısında değişim .92, yaşam felsefesinde değişim .85 ve ilişkilerde değişim .80 olarak ölçülmüştür. KMO değeri 0.93 bulunmuş ve örneklemin faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Alt faktörlerin, toplam varyansın %60'ını açıkladığı belirlenmiştir.

İşlem

Veri toplama çalışmaları, Kasım 2019 ile Şubat 2020 arasında gerçekleştirilmiştir. Gönüllü olarak çalışmaya katılmak isteyen evli çiftlere, araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmada yer almak isteyen çiftlerden bilgilendirilmiş onam ile açık rızaları alınmıştır. Veri toplama araçları, katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Uygulama ile 203 evli çiftte ulaşılmıştır. Veri toplama araçlarını eksik ve yanlış dolduran katılımcılar (9 çift) çalışma dışı bırakılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için 194 çiftin (388 katılımcının) bildirimleri değerlendirmeye alınmıştır. Bu çalışmanın analizlerini gerçekleştirmek amacıyla IBM SPSS 25 programı kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında tanımlayıcı istatistikler, frekanslar ile belirtilmiş; normallik varsayımı, çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 olarak kabul edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediği için non-parametrik istatistiksel analizler kullanılmıştır. Ölçeklere göre gruplar arası karşılaştırma, Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Kategorik değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisini sınamak için Ki-Kare analizi kullanılmıştır. Eş Desteği Ölçeği ve alt faktörlerinin yordayıcılıklarını belirleyebilmek amacıyla Sıralı Lojistik Regresyon analizi kullanılmıştır. Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme sonrasındaki ilişkide eş desteğinin aracılık analizi, IBM SPSS 25'te Process eklentisi kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ-28)'ne göre tek bir soruyu *nadiren, kimi zaman, sık olarak* veya *çok sık* olarak yanıtlayan katılımcıların, çocukluk çağı ruhsal travmaları bildirdikleri (sahip oldukları) ve ölçekteki tüm sorulara *hiçbir zaman* (ters maddelerde ise [*çok sık olarak*]) yanıtını veren katılımcıların ise, çocukluk çağı ruhsal travmaları bildirmedikleri (sahip olmadıkları) kabul edilmiştir. Bu değerlendirmeye göre çocukluk çağı ruhsal travmaları bildiren 338 (%87) katılımcı ve çocukluk çağı ruhsal travmaları bildirmeyen 50 (%13) katılımcı olmak üzere iki grup oluşturulmuştur. Çalışmanın birinci aşamasında, 338 katılımcının verilerine ilişkin kişisel bilgilere ait tanımlayıcı analizler yer almaktadır (Bkz. Tablo 1).

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdiñ ÖZTÜRK

Tablo 1. Kişisel Bilgilere Ait Tanımlayıcı Veriler

Değişken	n	(%)
Cinsiyet	Kadın	163 48.2
	Erkek	175 51.8
Yaş	18-28	39 11.5
	29-39	163 48.2
	40 +	136 40.3
Eğitim Düzeyi	Lise ve altı	162 47.9
	Ön lisans ve +	176 52.1
Çalışma Durumu	Çalışıyor	269 79.6
	Çalışmıyor	69 20.4
Aylık Gelir	Geliri yok	61 18
	4000 ve altı	146 43.2
	4001 ve +	131 38.8
Evlilik Süresi	9 yıl ve altı	156 46.2
	10-18 yıl	92 27.2
	19 yıl ve +	90 26.6
Evlilik Sayısı	İlk evlilik	322 95.3
	İkinci evlilik	13 3.8
	Üçüncü evlilik ve +	3 0.9
Evlenme Biçimi	Sosyal çevre	200 59.2
	Aile ve çevresi	138 40.8
Çocuk Sayısı	1	92 27.2
	2-3	159 47
	4 ve +	25 7.4
	Yok	62 18.3

Tablo 1’de, belirtildiği üzere çocukluk çağı ruhsal travması bildiren 338 katılımcının %48.2’si kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %48.2’si, 29-39 yaş arasında dağılım göstermiş bireylerdir. Eğitim düzeyine bakıldığında, katılımcıların %47.9’u lise ve altı grubu (okur yazar, ilkokul ve ortaokul) temsil etmektedir. Bununla birlikte katılımcıların %79.6’sı çalıştığını, %43.2’si 4000 ve altı gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Evlilik sürelerine bakıldığında, en fazla katılımcı (n=156) 9 yıl ve altı grupta yer almaktadır. Katılımcıların %59.2’sinin sosyal çevreleri (arkadaş ortamı, iş ortamı ve internet ortamı) aracılığı ile evlendiği belirlenmiştir. Katılımcıların %47’si 2-3 çocuğa sahip olduğunu bildirmiştir.

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

Tablo 2. Katılımcıların Tek ve Çoklu Travma Frekansları

	n	%
Tek ve Çoklu Travma Frekansları		
Tek travma	76	22.5
Çoklu travma	262	77.5
Katılımcıların Tek Travma Frekansları		
Cinsel istismar	2	2.6
Duygusal istismar	3	3.9
Duygusal ihmal	60	78.9
Fiziksel ihmal	11	14.5

Tablo 2’de, katılımcıların tek ve çoklu travma frekansları yer almaktadır. Katılımcıların bildirimleri Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ-28)’ne verilen yanıtlar üzerinden, beş tür travma yaşantısına göre kategorize edilmiştir. Bir tür travmaya ait en az bir soruya *hiçbir zaman* (ters maddelerde ise [*çok sık olarak*]) yanıtı dışında cevap verenler tek çocukluk çağı ruhsal travması olanlar şeklinde değerlendirilmiş, birden fazla travmaya ait sorulara *hiçbir zaman* (ters maddelerde ise [*çok sık olarak*]) yanıtı dışında cevap verenler ise çoklu çocukluk çağı ruhsal travmaları bildiren katılımcılar olarak değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcıların, %77.5’i birden fazla çocukluk çağı ruhsal travmalarına ve %22.5’i tek çocukluk çağı ruhsal travmasına maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Çocukluk çağı ruhsal travmaları içinde en fazla bildirilen tek travma türü duygusal ihmal (%78.9) olmuştur.

Tablo 3. Eş Desteği Ölçeği (EDÖ) Toplam Puanı ile Alt Boyutlarının Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarına Göre Karşılaştırılması

	CTQ Varlığı	Sıra Ortalaması	U	Z	p
Duygusal Destek	Yok(n=50) Var(n=338)	227.22 189.66	6814	-2.27	0.02*
Takdir Etme Desteği		226.85 189.71	6832.5	-2.22	0.03*
Sosyal İlgil Desteği		225.10 189.97	6920	-2.14	0.03*
Maddi Yardım ve Bilgi Desteği		211.68 191.96	7591	-1.20	0.23
EDÖ Toplam		229.72 189.29	6689	-2.39	0.02* <i>*p<.05</i>

Tablo 3’de, eş desteği toplam ve 4 alt faktörü ile çocukluk çağı ruhsal travmalarının mevcudiyeti (var/yok) arasındaki karşılaştırma analizi Mann-Whitney U testi ile gerçekleştirilmiştir. Çocukluk çağı ruhsal travmaları varlığı ile duygusal destek (p=0.02), takdir etme desteği (p=0.03), sosyal ilgi desteği (p=0.03) ve EDÖ toplam (p=0.02) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre çocukluk çağı ruhsal travması olmayan katılımcılar daha fazla; duygusal destek, takdir etme desteği, sosyal ilgi desteği ve eş desteği aldıklarını belirtmişlerdir.

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

Tablo 4. Takdir Etme Desteği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Arasındaki İlişki

Test of Parallel Lines ^a							
Model		-2 Log Likelihood	Ki-Kare	df	Sig.		
Null Hypothesis		21.598					
General		16.197	5.401	2	.067*		
<i>*p=0.07>0.05</i>							
Goodness-of-Fit							
		Ki-Kare	Df	Sig.			
Pearson		3.611	2	.164*			
<i>*p=0.16>0.05</i>							
Deviance		5.401	2	.067			
		Estimate	Std. Error	Wald	df	Sig.	Odds
Threshold	[takdir etme desteği almama =1.00]	-2.919	.657	19.729	1	.000	
	[takdir etme desteği kısmen alma =2.00]	.339	.547	.383	1	.536	
Location	[travma nadiren =1.00]	1.384	.562	6.061	1	.014*	3.99
	[travma zaman zaman =2.00]	.079	.663	.014	1	.905	
	[travma sıklıkla =3.00]	0 ^a	.	.	0	.	

Tablo 4’de, çocukluk çağı ruhsal travmaları sorularına verilen *hiçbir zaman* yanıtındaki bir birimlik artış, katılımcının takdir etme desteği alma ihtimalini 3.99 kat arttırmaktadır. Buna göre çocukluk çağı ruhsal travmaları azaldıkça, bireyler eşlerinden daha fazla takdir desteği almaktadır.

Tablo 5. Eş Desteği ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişki

Test of Parallel Lines ^a						
Model		-2 Log Likelihood	Ki-Kare	df	Sig.	
Null Hypothesis		35.228				
General		32.148	3.081	4	.544*	
<i>*p=0.54>0.05</i>						
Goodness-of-Fit						
		Ki-Kare	Df	Sig.		
Pearson		2.253	4	.689*		
<i>*p=0.69>0.05</i>						
Deviance		3.081	4	.544		

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

		Estimate	Std. Error	Wald	df	Sig.	Odds
Threshold	[travma sonrası büyüme bir miktar =1.00]	-2.669	.211	160.653	1	.000	
	[travma sonrası büyüme orta düzeyde =2.00]	-1.784	.164	118.326	1	.000	
	[travma sonrası büyüme oldukça fazla =3.00]	-.060	.125	.232	1	.630	
Location	[eş desteği almama =1.00]	-.672	.706	.907	1	.341	
	[eş desteği kısmen alma =2.00]	-1.253	.244	26.447	1	.000*	0.29
	[eş desteği alma =3.00]	0 ^a	.	.	0	.	

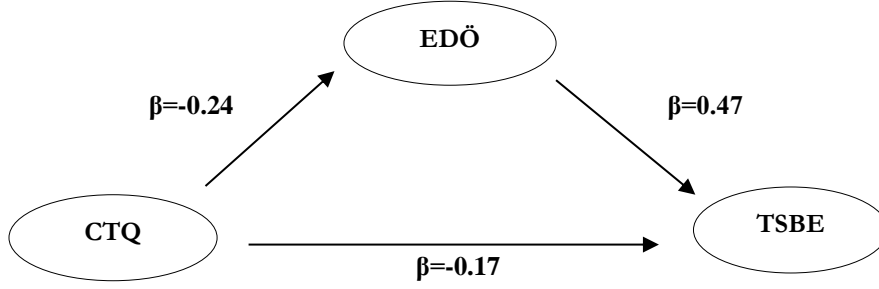
Tablo 5’te ise, eşinden kısmen destek aldığını bildiren katılımcılar, destek aldığını bildiren katılımcılardan 0.29 kat daha az travma sonrası büyümede değişim yaşamışlardır. Buna göre eşten alınan destek arttıkça, travma sonrası büyüme de artabilmektedir.

Tablo 6. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü

Model	Yol	Katsayı	Standart Hata	P
I. Basit model (EDÖ eklenmeden)	CTQ →TSBE	-0.28	0.15	0.05
II. Aracılık analizi	CTQ → EDÖ	-0.24	0.06	0.0001
II. Aracılık analizi	EDÖ→TSBE	0.47	0.13	0.0003
II. Aracılık analizi(direct effect)	CTQ →TSBE	-0.17	0.15	0.26
II. Aracılık analizi(indirect effect)	Yol	Katsayı	Standart hata	Bootstrap Güven aralığı BootAlt limit/BootÜst limit
	CTQ → EDÖ→TSBE	-0.11	0.05	-0.22/-0.04

Çalışmanın son aşamasında, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği’ne göre travma bildiren 338 katılımcının verilerinde aracılık analizi gerçekleştirilmiştir (Bkz. Tablo 6). Analiz için modele eş desteği eklenmeden önce çocukluk çağı ruhsal travmalarının, travma sonrası büyüme üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır ($\beta=-0.28$; $p=0.05$). Eş desteği eklendikten sonra, çocukluk çağı ruhsal travmaları, eş desteğini ($\beta=-0.24$; $p=0.0001$), eş desteği de travma sonrası büyümeyi ($\beta=0.47$; $p=0.0003$) predikte etmiştir. Bağımsız değişkenin, aracı değişkenle birlikte bağımlı değişkene etkisinde (indirect effect), bootstrap güven aralıkları kullanılmaktadır (Zhao vd., 2010). Bootstrap edilmiş güven aralıklarının "sıfır" içermemesi ve direct effect p değerinin anlamlı olmaması ($p=.26$) sonucunda, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme ilişkisinde eş desteğinin tam aracılık etkisi bulunmuştur. Bu aracılık analizi, diyagram ile modellenmiştir (Bkz. Şekil 1).

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdiñç ÖZTÜRK

Şekil 1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile Travma Sonrası Büyüme İlişkisinde Eş Desteğinin Aracılık Etkisi

Tartışma

Bu çalışmanın temel amacı, evli çiftlerin çocukluk çağı ruhsal travma düzeyleri ile eş desteği ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Çocukluk çağı ruhsal travmaları olan bireylerde eş desteği ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiye dair sınırlı sayıda çalışma bulunması sebebiyle, tartışmaya diğer travma türleri (fiziksel sağlık -kanser- ile toplumsal şiddet olayları kökenli olumsuz yaşam olayları -savaş-) ile sosyal veya duygusal destek kapsamındaki çalışmalar dahil edilmiştir. 61 evli çift ile yapılan bir çalışmada evli/partner arasındaki yakın ve güçlü ilişkilerin, travma sonrası büyümenin gelişmesinde önemli bir faktör olabileceği belirtilmiştir (Canevello vd., 2016). Bu sonuç, eş desteği alan katılımcıların daha fazla travma sonrası büyüme yaşadıklarına ilişkin bulgularımızı desteklemektedir (Bkz. Tablo 5). 91 göğüs kanseri kadın ve eşleri ile yapılan bir çalışmada bulgularımızı destekler nitelikte, eş desteğinin travma sonrası büyümeyi pozitif yönde etkilediği bildirilmiştir (Lim, 2019). Zhou, Wu ve Zhen (2017) tarafından yapılan çalışmada da, sosyal desteğin travma sonrası büyüme üzerinde pozitif bir etkisi olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bireyin önem verdiği insanlarla iletişim kurması, empatinin ve dayanışmanın artmasına katkı sağlamakla birlikte zor durumda olan insanlara destek sunulması da pozitif yönde değişimlere yol açabilmektedir (Sumalla vd., 2009).

Eş desteği, çiftlerin kişisel zorluklarıyla başa çıkmalarında birbirlerine nasıl yardım ettiklerini anlamak için önemli bir alandır (Pasch ve Bradbury, 1998). Çocukluk çağı ruhsal travmaları azaldıkça, bireylerin eşlerinden aldığı takdir desteği artmaktadır (Bkz. Tablo 4). Evli bireylerde travmatik yaşantılar ve evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkiye odaklanan bir araştırmada çocuğun ölümü, yaşamı tehdit eden bir hastalık veya fiziksel saldırı gibi travmatik yaşam olaylarının evlilik memnuniyetini olumsuz etkilediği ve eş desteğinin, bu olumsuz etkinin şiddetini önemli ölçüde azalttığı belirtilmiştir (Broman vd., 1996). Eş desteğinin, cinsel istismar, fiziksel istismar veya ihmale maruz kalmış kadın ve erkeklerin çocukluk çağı ruhsal travmalarıyla baş edebilmesinde önemli bir faktör olan ruhsal dayanıklılığı arttırdığı tespit edilmiştir (DuMont vd., 2007). Evans, Steel, Watkins ve DiLillo (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada eş desteğinin, çocukluk dönemindeki fiziksel istismar ile yetişkin erkeklerdeki travma belirtileri arasındaki ilişkide koruyucu bir faktör olarak rol oynadığı ortaya çıkmıştır. Evans (2010) tarafından yapılan başka bir çalışmada da, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile eş desteği arasındaki ilişkide, sadece cinsel istismar ile anlamlı ilişki bulunmuş ve cinsel istismarın şiddeti arttıkça, pozitif sosyal desteğin tamponlayıcı etkileri azalmıştır. Tamponlayıcı etki ya da tamponlama modeli, stresli olayların potansiyel olumsuz etkilerine karşılık kişileri koruyan destek süreci olarak ifade edilmektedir (Cohen ve Wills, 1985). Cinsel istismar öyküsü bildiren 79 annenin katıldığı benzer bir çalışmada katılımcıların başa çıkma stratejileri (kaçınma, sosyal destek arama ve problem çözme) ve eş desteğinin, kişilerarası ve aile içi alanlardaki esnekliğe katkısına bakıldığında; eş desteğinin, güçlü bir koruyucu faktör olduğu tespit edilmiştir (Wright vd., 2005).

Bu çalışmanın ikinci amacı doğrultusunda çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide, eş desteğinin aracılık rolü değerlendirilmiş olup, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme ilişkisinde, eş desteğinin tam aracılık etkisi gösterdiği ortaya çıkmıştır (Bkz. Tablo 6). Alanyazında evli çiftlerde çocukluk çağı ruhsal travmaları ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide eş desteğinin aracılık etkisini araştıran oldukça sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Eş desteği ve travma sonrası büyüme ilişkisine yönelik mevcut çalışmalar, evli çift gruplarını içermeyen daha çok kanser hastaları ve savaş/terör gazileri örnekleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle çalışmanın bulgusu, metodolojik olarak benzerlik gösteren çalışmalarla tartışılacaktır. Brooks, Graham-Kevan, Robinson ve Lowe (2019)

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

tarafından yapılan çalışmada, travma karakteristikleri (özellikleri) ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide; bu çalışmada aracılık etkisi bulunan eş desteğini, kapsayan sosyal desteğin aracılık etkisi bulunmuştur. Wang, Wu ve Tian (2018) tarafından 706 deprem mağduru ile yapılan çalışmada, travma sonrası büyüme ile travma sonrası stres bozukluğu belirtileri arasında da sosyal desteğin aracılık rolü bulunmuştur. Bu bulgular, çalışmamızı doğrulamakla birlikte eş desteğinin yanı sıra sosyal desteğin de, travma ile travma sonrası büyüme ilişkisinde aracılık rolünün olduğunu göstermektedir. Çocukluk çağı ruhsal travmaları yaşayan bireylerin, kişisel deneyim anlatıları içinde travma sonrası büyüme temalarını (büyümeye yönelik içsel dürtü, değişim araçları ve psikolojik değişiklikler) incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, herhangi bir hayat deneyiminin (yaşama isteği ve tutkusu, sevgi ve sosyal ilişkilerden beslenme, kabul görme, aidiyet duygusu, özgürlük gibi), pozitif bir değişim aracı olarak fonksiyon gösterilebileceği belirlenmiştir (Woodward ve Joseph, 2003). Diğer insanlara duygusal sorunlarından bahsetmek, genellikle zor durumları yönetme ve sorunları çözme gücü vermektedir. Eski bir atasözünde de belirtildiği üzere paylaşılan bir sorun, yarıya indirilmiş bir sorundur ve eş desteği, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile karakterize psikopatolojilerin proses edilmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir (Rieck vd., 2005). Burada, önemli kişilerden sağlanan desteğin, daha yakın ilişkiler aracılığıyla travma sonrası büyüme faktörlerinin gelişimi için bir kaynak sunabileceğine işaret edilmelidir ki; travma yaşayan bireylerin, kendi değişimlerini sağlamak için kullanabildikleri sosyal ve çevresel bağlamların önemine de dikkat çekilmektedir (Woodward ve Joseph, 2003).

Bu çalışma, çocukluk çağı ruhsal travmaları, travma sonrası büyüme ve eş desteği temel değişkenlerinin, evli çiftlerde incelenmesine yönelik alan yazında oldukça sınırlı düzeyde araştırma yer alması ve üç temel değişkenin ilişkisini yansıtan başka bir çalışma bulunmaması nedeniyle, bilimsel literatüre katkı sağlamak ve alanyazındaki bu boşluğu doldurmak açısından özgün bir nitelik taşımaktadır. Hem bu araştırmanın bulguları hem de alanyazındaki travma sonrası büyüme kapsamındaki çalışmalar, travma sonrası büyümede çocukluk çağı ruhsal travmalarının öneminin vurgulanması bakımından oldukça değerlidir. Travma sonrası büyüme, büyük çoğunlukla kanserli hastalar, savaş/terör gazileri ve cinsel istismar mağduru kişiler ile çalışılmasına rağmen bu çalışma; cinsel istismar dışındaki diğer çocukluk çağı ruhsal travmalarının, travma sonrası büyüme üzerindeki etkisini ortaya çıkarması açısından önemli görülmektedir. Bu çalışma sosyal destek türlerinin, travma mağduru bireyler üzerindeki pozitif yansımalarına dair gerçekleştirilen çalışmalara karşılık, “eş desteğini” içeren travma sonrası büyüme ve çocukluk çağı ruhsal travmaları ilişkisine yönelik daha fazla akademik çalışmaların yapılabilmesi hususunda öncü bir nitelik taşımaktadır.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Çalışmamızda, çocukluk çağı travmalarına maruz kalan evli katılımcılardaki travma sonrası büyümedeki değişimin eş desteği ile gerçekleştiği ve güçlü bir eş desteği varlığının, travma sonrası büyüme ve ilişkili (*benlik algısında, ilişkilerde ve yaşam felsefesinde*) alt boyutlardaki değişime katkıda bulunabileceği gösterilmiştir. Gelecek çalışmalara yönelik öneriler aşağıda belirtilmektedir:

Bu çalışma, İstanbul’da yaşayan evli çiftlerle gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple, Türkiye profilini yansıtacak geniş örnekleme sahip bir grup ile çalışılması, hem araştırmamızın bulgularının desteklenmesine hem de daha farklı bulguların ortaya çıkmasına imkan sağlayarak çocukluk çağı travmaları, eş desteği ve travma sonrası büyüme temelli alan yazındaki akademik çalışmaların artarak kapsamlı bir literatürün ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır.

Örnekleminizde, psikiyatrik tanı alan evli katılımcılar oldukça sınırlı sayıdadır. Çocukluk çağı travmalarına sahip ve psikiyatrik tanı alan evli bireylerdeki eş desteği ve travma sonrası büyüme ilişkisini daha iyi açıklayabilmek amacıyla evli olan klinik örneklem ile çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Bu çalışma, psikotraumatoji alanında gerçekleştirilen evli çiftlerde çocukluk çağı ruhsal travmaları, eş desteği ve travma sonrası büyüme ilişkisini yansıtan, güncel, özgün ve yeni çalışmalardan biridir. Benzer metodolojide, farklı değişkenler ve örneklem grupları ile ulusal ve uluslararası düzeyde güncel çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Travma mağdurlarındaki (sınırlı sayıda çocukluk çağı travmaları olan), travma sonrası büyüme değişimine odaklanan çalışmalarda genellikle sosyal destek ilişkisine bakılmıştır. Doğrudan eş desteği ilişkisine odaklanan çalışmamız dışında başka bir çalışma bulunmamasından dolayı gelecek çalışmaların, travma sonrası büyümede çocukluk çağı travmaları ve eş desteği varlığı üzerine oluşturulması önemli görülmektedir.

Evlü Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdiñç ÖZTÜRK

Çocukluk çağı travmaları ile travma sonrası büyüme arasında eş desteğinin tam aracılık rolünün bulunması, eşlerin travma mağduru bireyler üzerinde pozitif etkisinin olduğunu kanıtlanması açısından oldukça önemlidir. Aile içi iletişimi ve paylaşımı güçlendirmeye ve özellikle de ebeveynlerin çocukluk çağı travmalarının negatif yansımalarını önlemeye yönelik uygulanan evlilik ve çift terapileri ile çeşitli eğitimlerde, eşlerin daha aktif destek vermelerinin sağlanması, pozitif değişim için kritik görülmektedir.

Çalışmamızın sonuçlarına bağlı olarak dikkat edilmesi gereken diğeri bir husus, çocukluk çağı travmalarının negatif yöndeki etkilerinin evlilik dinamikleri içerisinde ortaya çıkmasıdır. Bu noktada çocukluk çağı travmalarının evlilik yaşamına olan etkilerine karşı sunulacak ruh sağlığı hizmetlerinin, yalnızca travmatik bireye odaklanmak yerine pozitif değişime katkı sunabilecek ve iyileşme yönünde potansiyel destek kaynağı olabilecek başta eşler olmak üzere tüm destek sistemlerinin de dahil edilmesi, travma sonrası büyümede ve çocukluk çağı travmalarının dinamik etkileriyle mücadele etme sürecinde etkin bir güce dönüşeceği öngörülmektedir.

Son olarak, çocukluk çağı ruhsal travmalarıyla baş etmek zorunda kalan evli bireylerin eşlerinden aldıkları pozitif desteğin, onların bu mücadelelerinde ve travma sonrası büyümelerine yönelik pozitif değişimlerinde, önemli bir kaynak olarak görülmesi gerektiği ve bu temel bulgu ile gelecekteki bilimsel, sosyal, psikolojik çalışmaların psikotraumatojoloji disiplini ekseninde planlanmasının önem arz ettiği vurgulanmaktadır.

Sonuç

Adli bilimler, psikiyatri, klinik ve adli psikoloji açılarından hem belli psikopatolojilere neden olan hem de bireylerin sosyal yaşam ve rollerinde negatif doğal ruhsal kesintilere yol açmasıyla temel bir etiyolojik unsur olarak ortaya çıkan çocukluk çağı ruhsal travmaları, kişilerin evlilik dinamiklerine belirli ölçüde tesir etmektedir (Öztürk, 2017). Bu sebeple evli çiftlerde duygusal destek temelli travmayla başa çıkma stratejileri, travma sonrası büyümenin ortaya çıkmasında önemli bir faktördür (Linley ve Joseph, 2004). Bu çalışma, temel olarak evlilik öncesi olumsuz yaşam deneyimlerinin psikolojik etkilerini ortaya koymakta ve travmatik yaşantıların negatif etkilerine karşılık, travma sonrası büyüme gibi pozitif yönde seyreden bir gelişim sürecinin önemini vurgulamaktadır. Dolayısıyla çocukluk çağı ruhsal travmalarıyla yaşam boyu mücadele eden evli bireylerin, travma sonrası büyüme gerçekleştirmelerindeki en kritik unsurlardan birisinin “eş desteği” olduğu görülmektedir. Bu sebeple travmaya maruz kalan bireylerin, eş ve diğeri ilgili kişilerden uygun duygusal destek almalarının, geleneksel tedaviden daha etkili bir yol olabileceğine ve travma sonrası büyümenin geliştirilmesine katkı sağlayabileceğine dikkat çekilmektedir (Billette vd., 2008; Rieck vd., 2005).

Adli bilimler ve psikiyatri açısından travma sonrası büyüme, bireyin geçmiş yıllarındaki ya da çocukluk çağlarındaki olumsuz yaşam olaylarının varlığına işaretir. Çalışmamızdaki örneklem grubumuzda ise, çocukluk çağı ruhsal travmalarına maruz kalan evli bireylerdeki travma sonrası büyümenin, eş desteği kaynağı ile gerçekleştiği ve güçlü bir eş desteği varlığının, travma sonrası büyümenin ortaya çıkabilmesine katkıda bulunabileceği gösterilmiştir. Bu sonuçlar, çocukluk çağı ruhsal travmaların bireyin kendi yaşamını negatif yönde etkilemesine izin vermemesi, çocukluk çağı ruhsal travmalarının etkilerinin yoğun olarak ortaya çıktığı anlarda, kendisinde travma sonrası büyümeye bağlı bir pozitif değişimin mümkün olabileceğini fark etmesi ve eşinden alabileceği olumlu bir desteğin daha fazla travma sonrası büyümeye katkı sağlayabileceğini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmanın, çocukluk çağı ruhsal travmaları, eş desteği ve travma sonrası büyüme ilişkisini yansıtacak gelecek çalışmalara referans olacağı ve bilimsel literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak, çocukluk çağı ruhsal travmalarıyla baş etmek zorunda kalan evli bireylerin, eşlerinden aldıkları desteğin katkısı ile bu mücadelelerinin ve travma sonrası büyüme gösterebilmelerinin, önemli bir kaynak olarak görülmesi ve gelecekteki bilimsel çalışmaların bu yönde planlanması önerilmektedir. Bu doğrultuda özellikle adli bilimlerle yakından ilişkili olan psikotraumatojoloji çalışmalarının psikiyatristler, psikolojik danışmanlar, klinik psikologlar ve adli psikologlar önde gelmek üzere tüm ruh sağlığı ve adli tıp uzmanları tarafından fark edilmesi ve çocukluk çağı ruhsal travmalarına yönelik kısa ve uzun dönemli etkin önleme stratejilerinin verimli ve işlevsel bir yaklaşım içinde geliştirilmesi önemli ve temel bir gerekliliktir (Öztürk, 2020a; 2020b; 2021; Derin, 2020; Ayhan ve Öztürk, 2021).

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

Kaynaklar

- Ayhan, H. & Öztürk, E. (2021). Aile psikopatolojisi, çocuktan ebeveyne şiddet ve postmodern bir trend olarak sharenting. Öztürk, E, editör. *Aile Psikopatolojisi*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, s: 40-66.
- Berkman, L. F., Glass, T., Brissette, I., & Seeman, T. E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science & Medicine*, 51(6), 843-857.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., ... & Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *The American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132-1136.
- Billette, V., Guay, S., & Marchand, A. (2008). Posttraumatic stress disorder and social support in female victims of sexual assault: The impact of spousal involvement on the efficacy of cognitive-behavioral therapy. *Behavior Modification*, 32(6), 876-896.
- Briere, J. N., & Scott, C. (2016). *Travma Terapisinin İlkeleri: Belirtiler, Değerlendirme ve Tedavi İçin Bir Kılavuz* (1. Baskı). Betül Dilan Genç (Çev.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, s: 5.
- Broman, C. L., Riba, M. L., & Trahan, M. R. (1996). Traumatic events and marital well-being. *Journal of Marriage and the Family*, 58(4), 908-916.
- Brooks, M., Graham-Kevan, N., Robinson, S., & Lowe, M. (2019). Trauma characteristics and posttraumatic growth: The mediating role of avoidance coping, intrusive thoughts, and social support. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 11(2), 232-238.
- Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G. (Eds.). (1999). Trauma and Growth: Processes and Outcomes. *Facilitating Posttraumatic Growth: A Clinician's Guide* içinde. Routledge, s: 1-23.
- Canevello, A., Michels, V., & Hilaire, N. (2016). Supporting close others' growth after trauma: The role of responsiveness in romantic partners' mutual posttraumatic growth. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 8(3), 334-342.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357.
- Conway, T., & Hutson, R. Q. (2008). *Healthy Marriage and the Legacy of Child Maltreatment: A Child Welfare Perspective*. Center for Law and Social Policy, Rutledge, s: 1-13.
- Derin, G. (2020). Travma ve göç: Bir gözden geçirme. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 5(2), 46-55.
- DuMont, K. A., Widom, C. S., & Czaja, S. J. (2007). Predictors of resilience in abused and neglected children grown-up: The role of individual and neighborhood characteristics. *Child Abuse & Neglect*, 31(3), 255-274.
- Evans, S. E. (2010). *The quality of spousal social support as a moderator of the associations between child maltreatment severity and adult trauma symptoms*. Doctoral Thesis, NU, Lincoln.
- Evans, S. E., Steel, A. L., Watkins, L. E., & DiLillo, D. (2014). Childhood exposure to family violence and adult trauma symptoms: The importance of social support from a spouse. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 6(5), 527-545.
- Gunnlaugsson, G., & Einarsdóttir, J. (2018). Review shows that Icelandic society is taking firmer steps to tackle the diverse forms of child abuse and neglect that its children are exposed to. *Acta Paediatrica*, 107(9), 1500-1511.
- Gürpınar, D. (2013). Eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katılma borcu [The Dept of the Married Couples for Paying the Expenses of the Family]. *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi*, 8(Özel), 1293-1339.
- Herman, J.L. (2019). *Travma ve İyileşme: Şiddetin Sonuçları, Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre* (6. Baskı). Tamer Tosun (Çev.). İstanbul: Literatür, s: 75-78.
- Kağan, M., Güleç, M., Boysan, M., & Çavuş, H. (2012). Travma sonrası büyüme envanteri'nin Türkçe versiyonunun normal toplumda hiyerarşik faktör yapısı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(5), 617-624.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (17. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s: 81-219.
- Kong, S., & Bernstein, K. (2009). Childhood trauma as a predictor of eating psychopathology and its mediating variables in patients with eating disorders. *Journal of Clinical Nursing*, 18(13), 1897-1907.
- Lev-Wiesel, R., & Amir, M. (2003). The effects of similarity versus dissimilarity of spouses' traumatic

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdinç ÖZTÜRK

- childhood events on psychological well-being and marital quality. *Journal of Family Issues*, 24(6), 737-752.
- Lim, J. W. (2019). The role of post-traumatic growth in promoting healthy behavior for couples coping with cancer. *Supportive Care in Cancer*, 27(3), 829-838.
- Linley, P. A., & Joseph, S. (2004). Positive change following trauma and adversity: A review. *Journal of Traumatic Stress*, 17(1), 11-21.
- Moon, K. Y., Lee, S. Y. I., Lee, A. R., An, K. Y., Jung, K. S., Paek, K. I., ... & Chung, S. A. (2019). Perception of child abuse and child disciplinary practice among adults abused as children: comparison to general population. *Journal of the Korean Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 30(2), 57-65.
- Özmen, S. K. (2004). Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 27-39.
- Öztürk, E. (2017). *Travma ve Dissosiyasyon*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, s: 4-78.
- Öztürk, E. (2020a). *Travma ve Dissosiyasyon: Psiko travmatoloji Temel Kitabı*. 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, s: 3-185.
- Öztürk, E. (2020b). Psicotarih, travma ve dissosiyasyon: Çocukluk çağı travmaları, savaşlar ve dissosiyasyonun anamnezi. Öztürk E, editör. *Psicotarih*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; s: 1-21.
- Öztürk, E. (2021). Trauma based alliance model therapy. *Medicine Science*, 10(2), 631-650.
- Öztürk, E., Erdoğan, B., & Derin, G. (2021). Psychotraumatology and dissociation: A theoretical and clinical approach. *Medicine Science*, 10(3), 246-54.
- Pasch, L. A., & Bradbury, T. N. (1998). Social support, conflict, and the development of marital dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 219-230.
- Perry, B. D., Colwell, K., & Schick, S. (2002). Neglect in childhood. *Encyclopedia of Crime and Punishment*, 1, 192-196.
- Putnam, F. W. (2003). Ten-year research update review: Child sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 42(3), 269-278.
- Rieck, M., Shakespeare-Finch, J., Morris, B., & Newbery, J. (2005). A mixed-method analysis of posttrauma outcomes: Trauma severity and social support from a psychotherapeutic perspective. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 39(2), 86-100.
- Sumalla, E. C., Ochoa, C., & Blanco, I. (2009). Posttraumatic growth in cancer: Reality or illusion?. *Clinical Psychology Review*, 29(1), 24-33.
- Swenson, C. C., & Schaeffer, C. M. (2018). A multisystemic approach to the prevention and treatment of child abuse and neglect. *International Journal on Child Maltreatment: Research, Policy and Practice*, 1(1), 97-120.
- Şar, V., & Öztürk, E. (2006). What is trauma and dissociation?. *Journal of Trauma Practice*, 4(1-2), 7-20.
- Şar, V., & Öztürk, E. (2007). Functional dissociation of the self: A sociocognitive approach to trauma and dissociation. *Journal of Trauma & Dissociation*, 8(4), 69-89.
- Şar, V., Öztürk, E., İkikardeş, E., (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 1054-1063.
- Taku, K., Cann, A., Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G. (2008). The factor structure of the Posttraumatic Growth Inventory: A comparison of five models using confirmatory factor analysis. *Journal of Traumatic Stress*, 21(2), 158-164.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (1995). *Trauma and transformation*. California: Sage, s: 8-37.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (1996). The posttraumatic growth inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9(3), 455-471.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). " Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence". *Psychological Inquiry*, 15(1), 1-18.
- Tedeschi, R. G., Park, C. L., & Calhoun, L. G. (1998). Posttraumatic growth: Conceptual issues. Tedeschi, R. G., Park, C. L., & Calhoun, L. G. (Ed.). (1998). *Posttraumatic Growth: Positive Changes in the Aftermath of Crisis* içinde. Routledge, s: 1-22.
- Terr, L. C. (1991). Childhood traumas: An outline and overview. *Am J Psychiatry*, 48, 10-20.

Evli Çiftlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Deniz YÜCEL& Erdiñç ÖZTÜRK

- Wang, W., Wu, X., & Tian, Y. (2018). Mediating roles of gratitude and social support in the relation between survivor guilt and posttraumatic stress disorder, posttraumatic growth among adolescents after the Ya'an Earthquake. *Frontiers in Psychology, 9* (2131), 1-8.
- Woodward, C., & Joseph, S. (2003). Positive change processes and post-traumatic growth in people who have experienced childhood abuse: understanding vehicles of change. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice, 76*(3), 267-283.
- Wright, M. O. D., Fopma-Loy, J., & Fischer, S. (2005). Multidimensional assessment of resilience in mothers who are child sexual abuse survivors. *Child Abuse & Neglect, 29*(10), 1173-1193.
- Yıldırım, İ. (2004). Eş Destek Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3*(22), 19-25.
- Zhao, X., Lynch, J. G., & Chen, Q. (2010). Reconsidering Baron and Kenny: Myths and Truths about Mediation Analysis. *Journal of Consumer Research, 37*(2), 197-206.
- Zhou, X., Wu, X., & Zhen, R. (2017). Understanding the relationship between social support and posttraumatic stress disorder/posttraumatic growth among adolescents after Ya'an earthquake: The role of emotion regulation. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 9*(2), 214-221.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: This study, which was carried out within the scope of psychotraumatology, was mainly structured on examining the relationship between childhood traumas, spousal support and posttraumatic growth in married couples. The main objective of the study is to examine the relationship between childhood traumas, spouse support and posttraumatic growth in married couples. The second aim of the study is to evaluate the mediating role of spouse support in the relationship between childhood traumas and posttraumatic growth.

Method: The research was conducted with married couples living in Istanbul in November 2019-February 2020. Correlational research design was used in the study. The notifications of a total of 388 participants, 194 married couples participating in the study were obtained using the Personal Information Form, Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-28), Spouse Support Scale (SSS) and Post Traumatic Growth Inventory (PTGI). Comparisons between groups were made using the Mann-Whitney U Test, and the Chi-Square Test was used in the correlational analysis of categorical variables. Ordinal Logistic Regression Analysis was used to determine the predictors of the Spouse Support Scale and its sub-factors.

Results: It was determined that %77.5 of the participants were exposed to more than one childhood traumas, and emotional neglect (%78.9) was the most reported trauma among these negative life experiences. It was determined that the participants without childhood traumas received more emotional support, appraisal support, social care and spousal support than the participants who had childhood traumas. It was also determined that participants who received support from their spouses reported more posttraumatic growth. The full mediating effect of spouse support was found in the relationship between childhood traumas and posttraumatic growth.

Discussion & Conclusion: There is a very limited amount of research in the literature on examining the basic variables of childhood traumas, posttraumatic growth and spousal support in married couples, and there is no other study that reflects the relationship of the three basic variables. Both the findings of this research and the studies within the scope of posttraumatic growth in the literature are very valuable in terms of emphasizing the importance of childhood traumas in posttraumatic growth. Our results show that spouse support is an important predictor of posttraumatic growth in married couples who report childhood traumas. Basically, it reveals the psychological effects of negative premarital life experiences and emphasizes the importance of a positive developmental process such as posttraumatic growth against the negative effects of traumatic experiences. For this reason, it has a unique quality in terms of contributing to the scientific literature and filling this gap in the literature. It is recommended that married individuals who have to cope with their childhood traumas, with the support of their spouses, can see this struggle and posttraumatic growth as an important factor and future scientific studies should be planned in this direction. In this direction, psychotraumatology studies, which are closely related to forensic sciences, should be noticed by all psychological health and forensic medicine specialists, especially psychiatrists, psychological counselors, clinical psychologists and forensic psychologists; and short term and long term prevention strategies for childhood traumas should be developed in an efficient and effective approach.